

De Gemeenteraadsverkiezingen en de Landelijke electorale situatie

Door Maurice de Hond

In de onderstaande tabel wordt het resultaat van de Gemeenteraadsverkiezingen 1998 (de landelijke Stemtrend die door ANP is berekend op basis van de resultaten in de 485 deelnemende gemeenten) afgezet tegen de prognose voor de uitslag, zoals op 28 februari in NOVA is gepresenteerd.

Evaluatie van de Prognose voor de uitslag van de Gemeenteraadsverkiezingen, zoals gepresenteerd in NOVA op 28-2-98	TK	GR	Prognose GR '98		Uit-Slag GR'98
	'94 %	'94 %	Min.	max.	
<i>Opkomst</i>	78	65	54 – 62		60
<i>Lokale partijen</i>		16	18 – 24		17
Uitslag excl Lokale partijen:					
<i>CDA</i>	22	26	19 – 24		24
<i>PvdA</i>	24	19	20 – 25		24
<i>VVD</i>	20	18	23 – 28		21
<i>D66</i>	15	12	4 - 8		5
<i>Groen Links</i>	4	7	8 – 12		10
<i>SP</i>	1	3	3 - 7		5
<i>Prot.Christelijke</i>	4	5	5 - 7		7
<i>CD</i>	2	4	1 - 3		1
<i>Bejaarden Partijen</i>	5	5	1 - 4		3

Bekijken we het totaal dan kan vastgesteld worden dat alle resultaten binnen de marges lagen, zoals voorspeld behoudens de VVD. De uitslag viel er aan de onderkant buiten.

Op basis van onderzoek dat op de verkiezingsdag is uitgevoerd onder meer dan 5000 Nederlanders (zowel degenen die opgekomen zijn als degenen die dat niet zijn) kan een beeld gegeven worden van de achtergrond hiervan en eveneens de situatie rondom de kiezer en de Tweede Kamerverkiezingen.

Relevant is daarbij te beseffen dat van alle Nederlanders op 4 maart 50% is gaan stemmen en een landelijke partij gekozen hebben, 10% is gaan stemmen en heeft een lokale partij gestemd en 40% is

thuisgebleven. Aan al degenen is gevraagd wat ze gedaan zouden hebben als het gisteren Tweede Kamerverkiezingen geweest zouden zijn en dan krijgen we voor de drie grote partijen het interessante onderstaande beeld:

	Wel gestemd landelijk 50%	Wel gestemd Lokale partij 10%	Niet gestemd 40%	Landelijke situatie 100%
CDA	24	15	11	20
PvdA	24	26	27	25
VVD	21	24	36	26
Opkomst	50	10	20	80

Uit deze tabel blijkt exact wat het verschil is tussen de gemeenteraads verkiezingen en landelijke electorale situatie met betrekking tot de tweede kamerverkiezingen. Onder de helft van de Nederlanders die gisteren zijn opgekomen en landelijk hebben gestemd zijn CDA en PVDA even populair en de VVD wat minder. Onder de kiezers van lokale partijen zijn PVDA en VVD duidelijk populairder dan het CDA. De eerste twee partijen hebben meer last gehad van de lokale partijen dan het CDA. Hilversum en Utrecht zijn daar goede voorbeelden van. Tijdens de Provinciale Statenverkiezingen van 1995 scoorde de VVD daar al veel hoger dan tijdens de gemeenteraadsverkiezingen, waarbij de twee partijen “Leefbaar” rond de 20% van de stemmen wegpakten.

Het meest opmerkelijke (en met de grootste kwantitatieve invloed) betreffen de voorkeuren van de thuisblijvers. In tegenstelling tot het patroon wat we kennen blijkt nu de VVD meer last gehad te hebben dan zelfs de PvdA. Dat hangt samen met het feit dat de jonge kiezers sterk achter de VVD staan en het minste zijn opgekomen. VVD pakt meer dan een derde deel van de kiezers die wel opgekomen zouden zijn als het Tweede Kamerverkiezingen geweest zouden zijn., PvdA een kwart en CDA maar 11%. (Omdat de opkomst maar 80% is, maakt deze 20% een kwart uit van alle kiezers die opkomen). Als dan de voorkeuren worden doorberekend naar een opkomst van 80% dan blijken VVD en PvdA in een nek-aan-nek strijd gewikkeld te zijn en ligt het CDA daar weer achter.

Bij de andere partijen zou D66 ook wat profiteren (de toename zou 1,5%) zijn t.o.v. de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen. De bejaardenpartijen zouden nog verder verliezen en ook Groen Links heeft wat last van deze effecten (circa 1%).

Dit is vanzelfsprekend nog niet een voorspelling voor 6 mei a.s. De komende twee maanden kunnen zich nog forse verschuivingen voordoen. Ook in 1994 zagen we die. PvdA ging 5% vooruit, CDA 4% naar achteren en Groen Links zakte ook fors in. Wel geven deze cijfers goed weer wat de uitgangspositie is voor de verkiezingsstijd van de Tweede Kamer van 1998.